

Romano hangos

15re

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 16 • ČÍSLO 15 • VYŠLO 16. ŘÍJNA 2014

zprávy

PRAHA – Začátkem října proběhla v Hrzánském paláci podrobná informace o Místních akčních skupinách, tzv. MASkách, které by se měly stát klíčovým partnerem nevládních organizací při sociálním začleňování. Konferenci organizovala Otevřená Společnost, Slovo 21 a Sekce lidských práv Úřadu vlády. Místní akční skupiny byly zatím více soustředěny na venkov, avšak nyní by měly více vstupovat do partnerství s nevládními organizacemi pro naplňování programu sociálního začleňování v lokalitách spíše městských. MAS spolupracuje úzce s komunitním plánem obce, a to je rozhodující prostředí pro sociální práci. Když tam spolu s MAS budou účastni i Romové, může to přinést pokrok i v sociální práci.

PRAHA – V současné době právě probíhá komisionální hodnocení nominací v soutěži Roma Spirit, dříve Gipsy Spirit. Nominace jsou vyhlášeny v kategoriích: 1. nevládní organizace, 2. firma, zaměstnavatel, 3. obec, město, 4. jednotlivce, 5. média, 6. čin roku. Slavnostní vyhlášení vítězů jednotlivých cen bude provedeno v první dekádě prosince.

z obsahu

Téma čísla:

Romové v armádě

strana 1, 3, 7

Lukrecius Chang
vydává nové album

strana 4

Bruselský úspěch
IQ Roma servis

strana 8

Roma Pride: jaký byl?

strana 2

Mladé Romky míří do politiky

foto: Slovo 21

Desítka z nich má právě teď za sebou roční politický výcvik. Organizuje ho Slovo 21 ve spolupráci s nadací Heinrich-Böll-Stiftung v Praze. Vysokoškolské studentky se učily od těch největších odborníků jak fungovat v politice, vystupovat na veřejnosti, komunikovat s médii, úspěšně argumentovat anebo připravit kvalitní politickou kampaň.

Své nasbírané zkušenosti za poslední rok představí na slavnostním ceremoniálu ve vile Lanna v Praze 6 v sobotu 18. 10. 2014 od 19 hodin. Celý projekt chce především aktivizovat mladé romské vysokoškolačky k zapojení do veřejného života a podpořit je v osobním rozvoji. Na výcviku byly účastnice motivovány, aby se nebály vstoupit do politiky a seznámily se s hlavními aspekty práce političek na všech úrovních – tedy komunální, národní, evropské i mezinárodní. Organizátoři výcviku tak především reagují na nízké zastoupení žen v politice na všech úrovních a zároveň na nedostatečnou rozmanitost v politice, tedy na malou reprezentaci menšin.

„Romská menšina, tak jako kterákoli jiná, potřebuje mít své představitele a zastání na nejvyšších místech. Romové dlouhodobě ne-

mají zastoupení v rozhodovacích orgánech. Při tvorbě politik a strategií by tam ale přeci měli figurvat. Kromě toho je dobré, aby Romové byli vidět na všech různých postech, nerozhodovali jen o věcech, které se týkají jejich menšiny, ale aby se celkově zapojili do rozhodování a plánování, a to jak na vládní úrovni, tak také na úrovni regionů a komunálů,“ vysvětluje důvod organizování politického výcviku pro romské ženy Martina Horváthová z organizace Slovo 21.

Účastnice politického výcviku mají za sebou během celého roku celkem pět intenzivních společných setkání. Během nich absolvovaly několik praktických i teoretických workshopů – od mediálního výcviku s novinářkou Štěpánkou Duchkovou, koučování pod vedením personalistky Kateřiny Ondráčkové, trénink argumentace se zakladatelem České improvizací ligy Martinem Vasquezem, workshop o romské identitě nebo image poradenství se stylistkou Olo Křížovou. Kromě toho navštívily také Senát Parlamentu České republiky, Ministerstvo zahraničních věcí, Americké centrum nebo Informační centrum Organizace spojených národů. Účastnice během celého výcviku pracovaly i na

vlastních projektech, které si samy vymyslely a cílily na romské ženy v České republice.

Podle Zdeňky Lammelové z nadace Heinrich-Böll-Stiftung mají absolventky politického výcviku šanci uspět na politickém poli už teď. „Jsou teď dobře vybavené nejen teoreticky, ale díky praktickým zkušenostem a osobním setkáním s aktivními politiky a političkami mají mnohem jasnější představy o tom, co politika obnáší a co je možné v ní dosáhnout. Nepochybují o tom, že šance uspět v politice rozhodně mají,“ dodává Lammelová.

Jedna účastnice z letošního výcviku dokonce kandidovala v letošních podzimních komunálních volbách v Brně. „Veřejně aktivní jsem už několik let, politika na to prostě logicky navazuje. Výcvik mi nabídl ideální možnost rozšířit teoretické znalosti o politice, setkat se s konkrétními politiky a vnímat jsem to od začátku jako unikátní možnost sama nasměrovat svou cestu konkrétním směrem,“ říká jedna z účastnic politického výcviku Alicia Sigmund Heráková, absolventka kulturního managementu na Masarykově univerzitě. Ostatní mladé Romky z politického výcviku o budoucí kandidatuře vážně uvažují.

Slovo 21 ve spolupráci s nadací Heinrich-Böll-Stiftung připravuje mladé Romky do politiky již potřetí. První politický výcvik byl v roce 2006. Tehdy v komunálních volbách kandidovaly tři jeho absolventky. Jedna z nich byla nakonec zvolena do zastupitelstva. Další absolventka výcviku Lucie Horváthová byla ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010 lidrem Strany zelených v Pardubickém kraji. I s těmito úspěšnými romskými političkami se letošní absolventky výcviku potkaly a vyměnily si zkušenosti. **tisková zpráva, Slovo 21**

Romové v boji za svobodu

V poslední době vzniká mnoho novinových článků a mediálních rozprav na válečné téma a dokonce se objevují i časté obavy ze začátku vyvrcholení všech válek předchozích – Třetí světové války. Ti, kteří nemají čas o globálních otázkách přemýšlet, si mohou v médiích rozdmýhávanou paniku brát dost blízko k srdci. Ti, kteří se v otázkách světového (ne)pořádku orientují trochu lépe, ví, že vleklá světová válka již dávno probíhá, udržuje se jako věčný oheň na různých místech, neboť vedle prodeje tvrdých drog a lidí, jde o jeden z nejlepších obchodů na světě. Někdy při pohledu na současné způsoby vládnutí v zemích, které ve druhé světové válce zvítězily nad fašismem, člověka napadá, zda i toto vítězství není jen falešný pocit a produkt propagandy. Ano, možná spojenecké armády zvítězily nad fašismem, nikdo ale nezvítězil nad nacistickou mentalitou „obyčejných“ Rusů, Američanů, Čechů, Francouzů atd. Ještě donedávna média vykazovala nezájem zařadit do své agendy mýtus, že devadesát procent českých a moravských Romů zahynulo spolu se Židy v koncentračních táborech Třetí říše. Dnes, díky romskému úsilí, se jedná o fakt, který nikdo nemůže popřít, stejně jako skutečnost, že všichni tito lidé zahynuli bez odporu českých úřadů, ba naopak s jejich přímou pomocí. Existuje i mnoho dalších příběhů a skutečností, které zůstávají nevyřešené ve stínu dějin a jen malá hrstka badatelů věnuje svůj čas a životní energii k odhalení nespravedlnosti. Jednou z pravd o Romech je také to, že bojovali bok po boku s těmi, kterým osud Evropy nebyl lhostejný. Romové bojovali za svobodu v obou světových válkách. Romano hangos, který právě držíte v ruce, je věnován Romům v armádě, jejichž osudy jsou stále ignorovány. **Sabir Agalarov**

Projekt Roma Spirit 2014 v ČR zná své nominanty

Patnáct finalistů z celkem 113 nominací zaslanych do letošního ročníku soutěže Roma Spirit vybrala v pondělí 13. října 2014 nomináční porota k postupu do druhého kola. Jedná se o jednotlivce, ale i neziskové organizace, společnosti, obce a města, kteří se aktivně podílejí na řešení nelehkých situací a zasazují se o pomoc Romům a dobré soužití v české společnosti.

Z finalistů pak hlavní porota tajným hlasováním vybere vítěze, kteří budou oznámeni 10. prosince 2014 na slavnostním večeru v Pražské křižovatce.

Porota nominovala do užšího výběru:

V 1. kategorii – Ocenění pro nevládní organizaci (za realizaci konkrétního projektu zaměřeného na podporu a rozvoj romské menšiny a jeho dosažené výsledky a za realizaci projektu zaměřeného na mimoškolní vzdělávací aktivity pro romské děti a mládež)

IQ Roma servis – za mimoškolní vzdělávací aktivity pro romské děti a mládež

Slovo 21, z. s. – za ojedinělý projekt romských ženských skupin Manushe

Společně – Jekhetane, o. p. s. – za práci v lokalitách, kde jiné neziskovky nechťejí pracovat

Ve 2. kategorii – Ocenění pro společnost / firmu nebylo uděleno pro nízký počet nominací.

Ve 3. kategorii – Ocenění pro obec / město (za programy zaměřené na integraci romů do společnosti a aktivity ve prospěch romské komunity)

Ralsko – za zřízení celé řady aktivit na podporu sociálně slabých v rekordním čase

Žlutice – za aktivní přístup ke zlepšení situace obyvatel vč. Romů

Krnov – za unikátní přístup města ve oblasti vzdělávání a bydlení sociálně slabých

Ve 4. kategorii – Ocenění pro jednotlivce (ocenění jednotlivce za dlouhodobou práci, která přispěla ke zlepšení postavení Romů)

Eva Davidová – spoluzakladatelka české romistiky, expertka Rady Evropy

Renáta Köttnerová – dlouholetá koordinátorka romských záležitostí v Olomouckém kraji

Jiřina Somsiová – respektovaná sociální pracovnice v oblasti Olomoucka

V 5. kategorii Média (ocenění pro novináře/novinářku za objektivní anebo pozitivní informaci o romské problematice, za šíření pozitivního odkazu vzájemné tolerance a porozumění)

Iveta Demeterová – romské vysílání O Roma vakeren, ČRo

Zdeněk Ryšavý – zakladatel a klíčový redaktor serveru Romea.cz

Saša Uhlová – romistka a novinářka, Deník Referendum

V 6. kategorii Čin roku (za čin, který přispěl k záchraně života nebo zlepšil kvalitu života jedince)

Pokračování na str. 4

zprávy

BRUSEL – Evropská komise se koncem září obrátila na ČR s dotazem na diskriminaci romských dětí v českém vzdělávacím systému. Toto řízení může skončit až u Soudního dvora EU. Praha má dva měsíce na odpověď. Česká vláda nedokázala dosud přijmout efektivní opatření, aby tohoto druhu diskriminace zamezila. Spuštěný mechanismus nyní umožní komisi veřejně tlačit na českou vládu, aby praxi změnila.

PRAHA – Po úspěšném vydání My Violin Legends (Moje houslové legendy) se Pavel Šporcl vrací k cikánské muzice tentokrát s názvem Gipsy Fire (Cikánský oheň). Natočil nové CD s kapelou Gipsy way (Cikánský způsob). Romové jako muzikanti vynikají neuvěřitelnou technikou a jejich hudba je srovnatelná s Paganinim. Hostem alba je akordeonista Vojtěch Szabó.

BRNO – Muzeum romské kultury navštívil nový americký velvyslanec Andrew Shapiro, aby se více dověděl o Romech, stavu lidských práv a pozici Romů ve společnosti. Andrew Shapiro má české předky. Jeho matka Raya musela z Československa utéci v roce 1939 do USA, protože její rodiče byli Židé. Velvyslanec Shapiro je spolužákem Baracka Obamy na Harwardu.

Pochod romské hrdosti v Praze

Romové z českých měst i zahraničí, i lidé jiných národností, kteří sdílejí víze a energii této akce, přišli podpořit Pochod romské hrdosti, který se konal 4. října v Praze. Setkání zahájil v 13:00 koncert Terne Čhave a Michala Šepse na Staroměstském náměstí. Indický chrámový tanec tanečnice Kripa Devi připomněl všem dávné indické kořeny. Taneční vystoupení skupiny Merci pod vedením Moniky Balogové ukázalo úžasné taneční umění dnešních Romů a ve večerním programu zajímavý taneční workshop.

Pochod Roma Pride byl v letošním roce za odstranění vepřina v Letech u Písku, kde dodnes není zachována důstojná pieta zemřelých Romů v období druhé světové války, za školy bez segregace a za města bez rasismu!

Vůz s koňmi, pestrobarevný průvod a tradiční romská hudba, která se rozléhala ulicemi Prahy, navozovaly příjemnou atmosféru pro sdílení pocitů lidské sounáležitosti – průvodu romské hrdosti a kolemjdoucích. Průvod ukončil svou cestu v kostele U Jezulátka s modlitbou za mír.

Nedá mi nezmínit historickou událost, kdy Romové v takovém počtu společně se svými přáteli pochodovali přes Karlův most a zpívali romskou hymnu Gelem gelem. Tenhle moment byl velmi významný a povzbuzující. Významný v tom, že Romové veřejně žádali o akceptování a důstojnost ve společnosti, nenásilně a tak, jak je nám přirozené. Povzbudivý v tom, že v průvodu bylo hodně mladých lidí, kteří cítí potřebu být aktivními účastníky pozitivních změn ve společnosti. Povzbuzení přinesla i účast Čechů a lidí jiných národností.

Doprovodný program obsahující workshopy a diskuse ke zmíněným ústředním tématům probíhal v klubu Podnik na ulici Bubenské. Večer se v prostorách Podniku nesl v rytmech romské hudby a tance, představily se taneční romské soubory Gypsy Kubo, Cikne Čhave a Veronika Kačová či angažovaný mladý hip hop z Krupky De La Negra and dance group.

Organizace akce byla velmi zdařilá, účastnilo se jí hodně dobrovolníků, kteří do akce vnesli bezprostřednost, čistý záměr a dynamiku.

Roma Pride – Pochod romské hrdosti je v Evropě organizován sítí EGAM (European Grassroot Antirasist Movement) v 15 evropských městech.

Velké díky patří hlavní koordinátorce Ivance Čonkové a organizaci Konexe, kteří se ujali organizace Roma Pride v České republice.

Jsem za to ráda, a také děkuji, že se do akce zapojili i další organizace (Muzeum romské kultury, Ergo, Společně žít v míru, A2 a další), které sdílí myšlenky podpory romské hrdosti, jako jednoho z kroků emancipace Romů, a to v době, která pro mnohé Romy přináší nezaměstnanost, segregaci ve vzdělání a životě, nepřijímání a rasismus.

Roma Pride pro další roky přeji, aby se do akce zapojilo více Romů a více romských organizací a dalších lidí, kteří sdílí víze emancipace Romů, a aby tahle akce časem nezviditelňovala útlak a ponížení Romů, ale aby byla oslavou hrdosti a rovnoprávného postavení Romů v naší společnosti.

Margita Rácová

Rozhovor s Ivanou Čonkovou

Roma Pride – Pochod romské hrdosti je v Evropě organizován sítí EGAM (European Grassroot Antirasist Movement), v České republice potom sdružením Konexe. Pochody romské hrdosti se o víkendy konaly v 15 evropských zemích. Akce je zaměřena na vzájemné sdílení pocitu hrdosti lidí na své romství i na vstřícnost k lidem z většiny. Oslavuje romskou kulturu a identitu a snaží se přitáhnout pozornost veřejnosti k tématům, jako je existence prasečí velkofarmy v místech bývalého koncentračního tábora v Letech u Písku.

V sobotu od 13.00 proběhl v centru Prahy Pochod romské hrdosti. Akce odstartovala na Staroměstském náměstí, kde všechny lidi svými romskými čardáši nalaďila hudební skupina Terne Čhave. Zazněla romská hymna Dželem Dželem. O slavnostní úvodní slovo se postarali Ivanka Mariposa Čonková, Olga Fečová, Margita Rácová z Brna a Jožka Miker z Krupky. Na pódiu se následně představila indická tanečnice Kripa Devi, která předvedla indický chrámový tanec. Roma Pride přišel podpořit i Michal Šeps se svou reggae kapelou. Koncerty skončily a pochod vyrazil s cikánským vozem a muzikanty zpívajícími a hrajícími romské písně. Lidé v průvodu nesli romské vlajky a transparenty s nápisy: Černí, bílí, spojme síly, V jednotě je síla, Romská hrdost, Konec ghatt. Pochod prošel přes Karlův most a skončil v kostele Jezulátka, kde zazněla modlitba panny Marie Ave Maria pod vedením mladého operního zpěváka Mira Bartoše. Společná romsko-česká modlitba pro všechny, evangelická píseň Někdo mě vede za ruku, opět i v romském jazyce. Závěrem na kytaru zahrál a zazpíval člen skupiny Caminando Akbar Nikolas.

Můžete představit koncept Roma Pride pro ty vzácné čtenáře, kteří Roma Pride neznají?

Roma Pride se překládá jako Pochod romské hrdosti. Tento doslovný překlad může být matoucí. Hrdost není myšlena jako nacionalistický projev, ale jako proces sebeuvědomění. V dnešní době je Roma Pride hlavně příležitostí pro všechny Romy, aby v jeden den společně ukázali, že mají své nezastupitelné místo na této Zemi. Je to jeden den v roce, kdy se mohou všichni potkat a svobodně dát veřejně najevo jak radost, tak nesouhlas s útlakem, který se nás dotýká. Přátelé Romů zase mohou vyjád-

řit svou podporu romskému národu a jeho emancipaci.

V Praze proběhl již tradiční pochod romské hrdosti Roma Pride. Nehledě na posun v termínu, podle ohlasů se akce velmi podařila. Je tomu tak i podle Vás?

Ano, je. Myslím, že se akce velmi povedla. To, co jsme do toho vložili, se přes všechny překážky nakonec ukázalo v té nejlepší podobě. Zářila pozitivní energií a láskou. Mrzí mě jen, že nedorazili Romové z Duchcova. Naopak mě velice těší, že se Roma Pride aktivně účastnila například paní Fečová a Staroměstské náměstí i kočár v průvodu ovládli Terne Čhave.

Požadavky Roma Pride se rok od roku nemění. Jaký jste zaznamenala posun letos? Je Roma Pride čím dál tím důraznější?

Ano, myslím, že je důraznější a také je víc vidět a pomalu vchází do povědomí lidí. Co je pro mě velice důležité, že získává podporu romských osobností a mladých Romů. V letošním tvůrčím týmu byly nové inspirativní tváře. To je dobře. Není to akce jednoho člověka, ale týmu Romů a jejich podporovatelů.

Co se Vám osobně na letošním ročníku líbilo nejvíce?

Pochod v čele s kočárem a živým zpěvem muzikantů z Terne Čhave a dalších. A za kočárem dav, který držel transparenty nebo skandoval Stop rasismu, či Černí, bílí, spojme síly. To byla síla! Toto spojení umění a protestu se lidem dostává pod kůži a nutí vás přemýšlet.

Hlavní motta Roma Pride byla letos Města bez rasismu, Školy pro všechny děti a samozřejmě odstranění prasečí farmy v Letech u Písku. Máte nějaký klíč, jak tyto problémy v nejbližší době vyřešit?

Po dvou letech aktivismu „na plný pecky“, jak se říká, bych doporučila pánům politikům, ať si najdou v řadách Romů takové lidi, co jsou schopni udělat dobrou národní ekonomicko-ideologickou koncepci integrace. Ať se zastaví financování těch projektů, které se již po řadu let ukázaly jako nefunkční. Ať se investuje hlavně do společného setkávání Romů a Neromů. Ať Romové dostanou kvalitní prostor v médiích jako národ, který má kulturu. Ať se zruší segregované školy, a vytvoří se spádové obvody takovým způsobem, aby romské a neromské děti spolu chodily do třídy. Ať se

Romům přidělí byty v těch částech měst, kde Romy zatím nepotkáváte, a tak se zruší prostorová segregace. Ať se místo sociální práce dělá práce komunitní pod vedením místních lidí. Ať se intenzivně pracuje na tom, aby Romové pochopili svou pozici obětí v současném sociálním businessu a změnili ji! Už není možné dál dávat šanci prospěchářství, zneužívání a systémovému útlaku ze strany státu i jednotlivců. To musí přestat. Nyní je k tomu jedinečná příležitost. Je to na každém z nás. Opř Roma akana!

V sobotu také proběhla diskuse s Paulem Polanským a jeho hosty o genocidě v Letech. Zajímá mě, jak tato diskuse proběhla, na co se lidi ptali a co jim pan Polansky odpovídal. Opravdu jeho výzkum odhalil důkazy zla páchaného českými četníky na Romech?

Diskuse hlavně slouží k tomu, aby se lidé dověděli nové informace a mohli diskutovat. Polansky je kontroverzní postavou. Tvrdí věci, které ostatní nechtějí slyšet, utajují je, nebo je přehlíží. I kdyby věrohodnost jeho tvrzení nebyla stoprocentní, tak mu vděčíme za to, že jako první odhalil zřůdnosti, které se v Letech u Písku děly. Do té doby nikdo tábor v Letech neoznačil jako součást genocidy druhé světové války. On shromáždil výpovědi, dohledal archivní prameny a nejednou čelil lstím a lžím nebo pokusům o zastavení práce. To, že v táboře genocidu páchali čeští četníci, je potvrzený fakt nejen ze strany Polanského, ale například i Markuse Papeho v jeho knize A nikdo vám to nebude věřit.

Bude mít požadavek Roma Pride pokračování na českých radnicích? Jaké plánujete akce pro realizaci požadavků „Konec ghatt, chceme školy pro všechny“?

Ve chvíli, kdy Roma Pride 2014 probíhal v Praze, tak se Romové sešli k volební kampani v Ostravě, a to v počtu více jak 2500 lidí. Pokud Roma Pride budeme vnímat jako hnutí, tak určitě požadavek Konec ghatt a Školy pro všechny bude mít své pokračování. K tomu samozřejmě nestačí jeden den, ale vyžaduje to schopnou organizaci napříč celou Českou republikou. Ať už Ostrava nebo pražský Roma Pride ukazují, že se Romové mobilizují a spojují. My ve své práci určitě uděláme maximum pro to, aby tento pohyb kupředu pokračoval a mohl se ho účastnit každý! Džas jekhetane!

MgA. Ivana Čonková

Jan a Heřman Danielovi: romští legionáři v první světové válce

„Účast Romů v Československých legiích a jejich podíl na boji o státní samostatnost patří bezesporu ke světlým stránkám romské historie, které teprve čekají na svůj podrobný popis. Jinak hrozí nebezpečí, že by mohly upadnout neprávem v zapomnění,“ píše v kapitole věnované československým legionářům český historik Ctibor Nečas.

Na základě evidenčních karet a osvědčení o legionářské službě byla sestavena databáze všech československých legionářů, která však není opatřena údaji o jejich národnosti nebo etnické příslušnosti. Kromě Jozefa Holomka, narozeného v Uherském Ostrohu, o němž existuje demobilizační záznam, ve kterém je zapsáno, že byl „synem cikánky“ a že domovský příslušel do „cikánského tábora v Ostrožském Předměstí“, informace o ostatních romských příslušnících československých legií lze odvozovat pouze z jejich příjmení a míst, ze kterých pocházejí. Ctibor Nečas píše, že z moravských Romů bylo takto vypátráno nejméně sedm legionářů ruských, pět italských a jeden francouzský.

Osudy dvou Romů, po jejichž stopách pátrala historička Nina Pavelčíková, se shodují ale jen v jednom. Oba měli stejné příjmení Daniel. Jeden se jmenoval Jan a druhý Heřman.

Jak uvádí Nina Pavelčíková, Jan byl synem svobodné matky Alžběty Danielové, která se přivdala do západoslovenské Skalice. Právě ve Skalici vychodil Jan obecnou školu a po ukončení studií vypomáhal v místním hostinci. V jedenadvaceti letech byl odveden a základní vojenskou službu vykonal ve Vídni u 2. divize jízdního dělostřelectva. Za První světové války narukoval na východní frontu a tam padl do zajetí. V Borispolu se přihlásil do ruských legií, kde se stal 16. července 1917 vojínem 7. střeleckého pluku. Ještě před uzavře-

Romský voják s kamarádem, 50. – 70. léta 20. století.

Autor neznámý. Ze sbírky Muzea romské kultury

ním Brestlitevského míru došlo k jeho převelení na západní frontu a do konce války měl stejné zařazení ve 23. pěším pluku francouzských legií. S tímto útvarem se po návratu do vlasti zúčastnil obsazování Slovenska a 31. října 1919 byl demobilizován. Jan se oženil s dcerou dílovedoucího pražské brusírny polodrahokamů a pracoval celý život v hodonínské tabákové továrně. Jako asimilovaný, Jan nebyl držitelem cikánské legitimace. Právě proto v období nacistické okupace Jan nesdílel osud všech svých příbuzných, kteří byli zavlečeni do cikánského tábora Auschwitz-Birkenau a postupně tam všichni do jednoho zahynuli.

Úplně jinak žil Heřman Daniel. Narodil se v Luhačovicích a byl negramotný. Po odvodu nastoupil základní vojenskou službu u 25. zemského pěšího pluku a s tímto útvarem narukoval na východní frontu, kde ve městě Lucku 5. června 1916 padl do zajetí. V ruské Penze

se přihlásil v roce 1918 do místních legií a byl zařazen k 11. střeleckému a pak ke 2. jízdnímu pluku. Zúčastnil se dlouhého přesunu legionářů po sibiřské magistrále do Vladivostoku. Službu v legiích proto ukončil až v roce 1921. Po demobilizaci se vrátil do rodných Luhačovic. V rodném městě se ale skutečnost, že bojoval za svobodu v Evropě, nikoho nedotkla. Jako negramotný si nenašel žádné zaměstnání a podle zákona o potulných cikánech mu byla vystavena cikánská legitimace. Vystřídal několik bydlíšť a naposledy žil v romské osadě v Březovkách, odkud byl s dalšími jejími obyvateli 19. března 1943 transportován do cikánského tábora v Auschwitz-Birkenau a tam téhož roku zahynul.

Nečas, Ctibor:

„Špalíček romských miniatur“

Autor se dlouhodobě zabývá romskou minulostí, podává ve své knize nástin historie moravských Romů v uplynulých šesti stoletích.

Andrew Shapiro: Spojené státy jsou přátelé Romů

Andrew Shapiro a zástupci romské menšiny

foto: Sabir Agalarov

Na začátku října Muzeum romské kultury navštívil nový velvyslanec Spojených států Andrew Shapiro. Kromě prohlídky stálé expozice diplomat navštívil i výstavní prostory, v nichž momentálně vzniká nová výstava Rudolfa Dzurka. „Jsem ab-

solutně nadšený. Muzeum je vytvořeno velmi inteligentně. Člověku nestačí jedna návštěva, aby pobral vše. Určitě se vrátím se ženou a s dětmi,“ řekl při neformálním občerstvení v prostorách kavárny Beng Shapiro. Na setkání se zástupci rom-

ských organizací Andrew Shapiro zanechal svůj vzkaz v knize návštěv a udělal několik důležitých prohlášení. „Spojené státy jsou přátelé Romů. Hodláme spolupracovat s romskými organizacemi a pomáhat medializovat jejich úspěchy. Víme, že česká média ignorují vše dobré, co se s Romy děje a zdůrazňují jen negativní aspekty soužití. Osobně jsem sledoval příběh romského fotbalového týmu Roma Děčín a nevěřil jsem svým vlastním očím,“ prohlásil velvyslanec.

S velvyslancem se kromě ředitelky muzea Jany Horváthové a předsedy Společenství Romů na Moravě Karla Holomka setkali také zástupci IQ Roma service a Miroslav Zima z romského střediska Drom. Vrchní představitel Spojených států v České republice zdůraznil, že s Romy soucítí z celého srdce, neboť i jeho prarodiče se stali obětmi nacismu.

nnj

komentář

Armáda a vojáci

KAREL HOLOMEK

Poté, co naše republika přešla na profesionální armádu, mužská generace dnešních třicátníků a mladších ročníků nepoznala takzvanou prezenční vojenskou službu, která trvala dva roky. Spousta mladých lidí si oddechla, ale dost možná, že neměla proč.

Vojenská povinná služba byla všeobecně považována mladými muži jako nepříjemná, zdržující od nastoupení kariéry a zaměstnání a provázená nepříjemnými zážitky, jako byla šikana, buzerace od vojáků z povolání nebo staršího ročníku a podobně.

Měla však i své kouzlo a mnohdy i zážitky, které se později stávaly legendárními svými neuvěřitelnými příběhy. Tato doba neodmyslitelně patří do historie naší země, jakkoliv může být vnímána jako období negativní a nesvobodné. Taková silová armáda, čítající v té době i několik set tisíc mužů, měla tehdy sloužit jako ochrana před imperialistickým ohrožením, jak se všeobecně tradovalo v kruzích mocenské totalitní nomenklatury, ve skutečnosti však sama představovala ve světě ohrožení mezinárodní bezpečnosti a rovnováhy. Sami jsme měli možnost si to vyzkoušet na vlastní kůži, když nás v roce 1968 zbavily vlastní suverenity podobné armády jiných socialistických států v čele se Sovětským svazem. Je to již zapomenuto?

Je smutné, že v dnešní profesionální armádě, která čítá jen nějakých 27 000 mužů a žen, jsou v řadách naší generality a vysokého důstojnického sboru lidé, kteří tehdy v armádě komunistického státu sloužili. Dnes opět konají službu pod vlajkou NATO a svobodné republiky. Prý je to proto, že jsou stále nenahraditelnými profesionály. Něco na tom musí být, když tu profesionalitu získali za komunistů. Ale tak to ve světě chodí a s našimi mocnými nic nenaděláme. Nikomu to moc nevadí. Logika nám napovídá, že takové vojáky musíme považovat za žoldnéře. Za jiných dob se jim tak říkalo.

Ale armáda měla, i v té dnes už skoro bych řekl dávné době, svoji vysokou užitečnost. Mladí muži byli chtěli nechtě vřazeni do tvrdého života a museli se s ním nějak vypořádat. V každém případě zmužnili a zocelili se. Bylo však i malé procento těch, kteří to nedokázali, a dost možná to odnesli na svém zdraví a psychice.

Armáda však také dala mladým mužům profesi, kterou později mohli vykonávat. Stali se řidiči nákladních vozidel, kuchaři, naučili se pracovat se složitými technickými zařízeními, jako byly lokátory, raketová technika, s různými zbraňovými systémy a podobně. V životě jim to bylo k užítku. To všechno dnes musí získávat těžce a za drahé peníze.

Vojenská služba byla povinná i pro Romy. Mnozí z nich se teprve v armádě naučili číst a psát, a v jistém směru získali vlastně i vyšší vzdělání na úrovni střední školy v nějaké profesi. Byli v kolektivu ostatních, a to přispívalo ke vzájemnému poznávání a toleranci. Všechno, ne jen Romů. Romové z této zkoušky vyšli dobře a se ctí. Řekl bych dnes s odstupem, že to byla obrovská deviza do jejich dalšího života.

Tak mě napadá: nebylo by žádoucí a vysoce užitečné, aby se mladí Romové ucházeli o službu v profesionální armádě? Vřele bych jim to doporučoval a věřím, že by uspěli. Jen chtít a připravovat se na to.

Ing. Karel Holomek

Podplukovník ve výslužbě

Čeněk Holomek v době vojenské služby, 1936, zahynul v Osvětimi.

foto: Ze soukromé sbírky Jany Horváthové

fotografie z vojenské služby, 60. léta 20. století

Autor neznámý. Ze sbírky Muzea romské kultury

Druhý měsíc realizace kampaně „My pracujeme“ přináší pozitivní ohlasy

IQ Roma servis od srpna 2014 realizuje kampaň „My pracujeme“, prostřednictvím které se ve spolupráci se zaměstnavateli snaží zvýšit uplatnění Romů na trhu práce. Základním nástrojem kampaně je webová stránka mypracujeme.cz, která mimo jiné nabízí zaměstnavatelům bezplatný výběr z databáze zájemců o práci. Romům, převážně klientům IQ Roma servisu, webová stránka umožňuje vytvoření si vlastního inzerátu.

Do internetové databáze mypracujeme.cz se během necelých dvou měsíců přihlásilo padesát vážných zájemců o práci. Další zájemci, kteří si hledají práci, ale nechtějí veřejně zpřístupnit svoji poptávku, jsou v evidenci Centra poradenství a zaměstnanosti IQ Roma servisu. V případě, že má zaměstnavatel zájem s IQ Roma servisem při hledání nových pracovníků spolupracovat, získá konzultaci s odbornými pracovníky IQ Roma servisu a nabídku vhodných pracovníků pro konkrétní pracovní pozici zdarma. Tuto nabídku využilo k dnešnímu dni již přes deset zaměstnavatelů, přičemž ve většině případů se jednalo o nabídky pracovních míst mimo Jihomoravský kraj.

S ohledem na pracovní nabídky se do podpory kampaně zapojily i jiné neziskové organizace, které mají mezi svými klienty Romy hledající si práci. Tato spolupráce umožňuje IQ Roma servisu využít nabídek zaměstnavatelů na pracovní pozici i mimo Jihomoravský kraj.

Kampaň si za poměrně krátkou dobu našla své podporovatele. Z pozice zaměstnavatelů, majících zkušenosti s romskými zaměstnanci, podpořili kampaň „My pracujeme“ zástupci významných firem působících převážně na českém trhu, např. Gumotex, DM Drogerie Markt a další.

„S barvou pleti to je jako s barvou očí. Neříká o tom jaký člověk je vůbec nic. Na tom se v obecné rovině všichni shodneme. Přesto jsme plní předsudků. Značka Ethnic Friendly zaměstnavatel je první krok k vybočení z tohoto stereotypu. Chce to trpělivost a jde to, někteří Romové v naší firmě pracují značně déle než já a lze se na ně spolehnout a na druhé straně jsou takoví, kteří u nás neuspějí, prostě tak to v životě chodí.“ Jaroslav Sedlák, Gumotex.

IQ Roma servis a kampaň „My pracujeme“ podpořilo také rádio Krokodýl, které odvysílalo spoty oslovující zaměstnavatele hledající vhodné pracovníky do svých pracovních týmů. Rádiové spoty v kombinaci s televizními spoty vtahují do kampaně i veřejnost a další média podporující cíle kampaně.

Nepřímou podporou kampaně jsou také multikulturní lekce, jež zástupkyně IQ Roma servisu realizovaly například na brněnské základní škole v Lišni u příležitosti Brněnských dnů národnostních menšin – Babylon-festu.

IQ Roma servis prostřednictvím multikulturních lekcí pracuje s negativním obrazem a přístupem mladých lidí k romské menšině. Právě obraz Romů, tvořený předsudky i negativními zážitky s některými jedinci, předávající se jako ústní lidová slovesnost, negativně ovlivňuje postavení Romů ve společnosti. „Není jednoduché stát ve třídě třináctiletých dětí, které mi do očí říkají, že by se Romové měli odstěhovat na samostatný ostrov, že je nesnáší a že by se jich mělo Česko zbavit, někteří říkají dokonce i více radikální názory.“ Ivona Parčiová, lektorka multikulturních lekcí.

Kampaň „My pracujeme – Dát šanci stojí jen Vaše odhodlání“ je realizována v rámci projektu Roma MATRIX. Roma MATRIX je evropský projekt, který si klade za cíl boj proti rasismu, netoleranci a xenofobii vůči Romům a zvýšení jejich integrace skrze akční programy například Evropou. Roma MATRIX je veden Migration Yorkshire a je partnerstvím dvaceti organizací z desíti členských zemí Evropské unie, v nichž žije pětasměsát procent romské populace Evropské unie (více na stránkách www.romamatrix.eu). Projekt je finančně podporován programem Evropské unie „Základní práva a občanství“. Realizace kampaně je spolufinancována příspěvky Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky a Jihomoravského kraje.

IQ Roma Servis

Projekt Roma Spirit 2014 v ČR zná své nominanty

Dokončení ze str. 1

Roman Horvát, Pavlína Szasziová, Anita Horvátová, Petr Jano – za včasnou pomoc ženě po kolapsu

Pavlína Hůževková – za záchranu novorozence

Smysl života, o. s. – za nezištné poskytování jídla a oděvů lidem bez rozdílu etnicity

Letos se koná již 4. ročník ceny Roma Spirit, do loňska známé pod názvem Gypsy Spirit. Nominační porota se shodla, že nadále může vybírat z kvalitních nominantů. „V minulých ročnících jsme již ocenili řadu skvělých lidí, ale stále máme vynikající adepty. Trošku se nám však snižuje pestrost nominací, což je způsobeno zejména tím, že veřejnost nevěnuje tolik pozornosti pozitivním příkladům,“ uvedl po zasedání poroty její předseda Michael Kocáb.

„V České republice jsou jistě další jména, která odvádějí výbornou práci, ale my je zatím neznáme. Výsledky mají skvělé, ale nemají dobré PR. Proto je potřeba, aby je někdo nominoval,“ řekl František Kostlán ze serveru Romea.cz, vloni oceněný v kategorii Média.

Mezinárodní ocenění v České republice realizuje Otevřená společnost o.p.s. a Nadace Michaela Kocába.

Projekt se koná za finanční podpory Nadace ČEZ, Nadace Michaela Kocába, US Embassy a Open Society Foundations.

Veronika Kačová

Chang je podruhé Jedinečný

Úspěšný rapper a kick-boxer Lukrecius Chang je na veřejné scéně známý již od roku 1998, kdy začal veřejně projevovat náklonnost ke svým dvěma životním láskám – rappu a kick-boxu. V obou zmíněných oblastech dosáhl úspěchu a patří tak mezi ikony sportu i CZ rappu.

Slibný začátek jeho kariéry byl však pozastaven v roce 2012, kdy se v Changově životě objevily nové dvě lásky – životní partnerka a jejich společná dcera. A protože si Chang vedle své skromnosti a pile zakládá také na spolehlivosti a oddanosti, dobrovolně na čas odstavil své koníčky a zodpovědně začal pracovat jako Asistent prevence kriminality u Městské policie Karviná. K tomu-to zaměstnání se časem přidala ještě pozice romského mentora na základních a středních školách, kde získal možnost pozitivně působit na mládež ze sociálně vyloučených lokalit, s cílem minimalizovat nežádoucí vlivy současné doby.

Nyní se však opět vrací na veřejnou scénu, a to nejen jako sportovec, ale především jako rapper. V současnosti vydává nové a dlouho očekávané album Jedinečný vol. 2.

Svým fanouškům slibuje, že dané album bude v jeho podání vskutku netradiční a jedinečné. Třeba už jen tím, že se v reakci na současný trend rozhodl album nevydávat na CD nosiči, nýbrž jej od samého začátku jednoduše sdílet pro všechny posluchače prostřednictvím svého kanálu na YouTube.

Každý track na desce má určitý význam, pravdivý příběh a originální instrumentál. Odráží vše, co Lukrecius Chang na vlastní kůži prožil a zaznamenal ve svém okolí. V poslední době měl příležitost procestovat řadu měst v naší zemi a nabírat tím mnoho nových poznatků a zkušeností. Velkou inspirací se mu stala také jeho práce romského mentora a asistenta prevence kriminality, díky nimž si neustále srovnává priority a životní cíle.

Vydal jsi nové album „Jedinečný 2“, častokrát se stává, že pokračování prvního dílu nejsou tak dobrá jako ten první díl, s výjimkou Terminátora. Platí to i o tvém albu?

Zdravím všechny čtenáře Romano hangos. Ano, moje první album bylo vydané na moje náklady, bez cizí podpory, sám jsem si zajišťoval propagaci, prodával na ulici a pros-

tě jsem se snažil všude, kde se dalo. Byla to moje první výraznější hudební vstupenka do téhle branže. Druhá deska vyšla pouze a čistě na mém kanálu YouTube, tak aby byla dostupná všem a zároveň jsem tak reagoval na změny, které nám přineslo 21. století, kdy CD nosiče se stávají přežitkem. V tomhle je ten hlavní rozdíl a doufám, nebo spíše věřím, že to tak uvidí i moji fanoušci. Uvidíme, jaké to přinese ovoce a věřím, že posluchači budou s touto změnou spokojeni.

V čem spočívá tvoje jedinečnost, potažmo jedinečnost alba Jedinečný?

Jméno Lukrecius je také přeložitelné takto: „ten raper, ten člověk nad věcí“. Chang pro změnu znamená: „bojovník, ze všech stran jen co to jde“. Když se tyhle dva rysy spojí, pak vznikne – Jedinečný. Tohle je celé a ústřední motto téhle desky, bez domýšlivosti, ale to, doufám, lépe posoudí posluchači a mí fanoušci, jinak by to znělo velmi samolibě, takže jdu tak trochu s „kúží na trh“. Ale proto jsem Lukrecius Chang a jinak to ani neumím.

Jaké nové prvky album přináší?

Síla, Čest, Hrdost, Pravda, Nenávisť, Láska, Spokojenost, Rodina a Sám proti všem.

Je v Jedinečném nějaké ústřední téma, nějaké vyšší poselství pro fandý?

Jsem člověk z terénu, člověk z ulice. Člověk, který něco doopravdy prožil na vlastní kůži a ne někdo, kdo jen slyšel a nebo někdo, komu to vyprávěli. Moje texty nejsou kliše, všechno je to jen realita, vše, co cítím, to píšu. To se pak v textech objevuje.

Co na to haters? Už jsou nějaké reakce?

Zatím nějak extra žádné haters jsem nezaznamenal, na to je příliš krátká doba, ale určitě se objeví časem. Haters mi dávají sílu pokračovat dále v tom, co dělám!!!

Ty jsi takový Batman ve svém městě. Kromě osvěty se také snažíš přispět ke snížení kriminality v regionu. Pro některé ortodoxní gangsters můžeš být i něčím jako fízl. Jak se celá tato věc odráží na tvé hip-hopové tvorbě?

Proti G-style nic nemám, taky jsem jednu dobu byl ve znamení G-style, ale já se uměl chovat. Dneska tahle mládež si až moc o sobě myslí a neví, kdy přestat. Když vidím nějakou takovou skupinku, tak se na ni zaměřím. Kluci z CZ Rapp scény se na to dívají trošku jinak, než jsem si myslel, ale to je mi úplně jedno a na to se nemůžu ohlížet, každý něco žijeme, každý něco cítíme, a proto každý něco jiného vyjadřujeme.

Co plánuješ se svým novým albem udělat? Budeš mít nějaké koncerty? Jaké jsou plány pro letošní sezonu?

Koncerty jsou ve fázi domlouvání a už nějaké show tady proběhly. Ano, bez koncertu je to dneska „konečná“, nejsi, nežiješ. Proto se snažím svoje album dostat na různé weby a sdílet to přes jiné FB skupiny, aby lidé věděli, že se něco děje, že je něco nového. Koncerty a show chystám, určitě ano...

Máš domluvenou nějakou spolupráci s někým zajímavým, s kým byste se mohli posunout vzájemně na další level?

Určitě mám něco domluvené, co se snad odrazí na moji kariéře, ale zatím o tom moc nechci mluvit, nemá cenu mluvit o vrabci na střeše, a pak se to nevydaří. Kontakty je třeba umět využít v pravý čas a zároveň se umět prodat, tak aby můj host na singlu měl pocit, že tahle spolupráce se mu opravdu vyplatila.

Kde je tvé album k dostání? Je volně stažitelné na netu, nebo si jej může každý fanda jen koupit?

Doba šla hodně vpřed, éra CD nosičů je už dávno pryč, a ke všemu je to moc nákladné. Tak jsem zvolil jednodušší a dostupnější variantu, že to jednoduše dám na svůj web, a tak se to dá šířit dále. Tak se dostanu více k posluchačům a tak si sami posluchači zvolí, co se jim líbí a co třeba ne.

**Rozhovor vedl Sabir Agalarov
foto: archiv Lukrecia Changy**

So ela odijader?

Paš peskeri buti pes dochudav andro but fori the gava. Zdžav pes le Romenca, vakerav lenca a dikhav, sar sako d'ives phareder a phareder dživen. But hin kajse, so chan ča jekhvar pro d'ives. Avka mange avel pre god'i, hoj pal e revolucija savore užarahas, hoj le Romenge ela feder. Aľe sar dičhol, naačhiľa pes avka. Phenas, hoj oda visa. Le Romen nakamen o gadže aňi pro jakha. Starčinel čak vareso a imar keren proci amenge demonstracija, o funkcionara andale Dělnicko sera pes presikhaven, sar le Romen narado dikhen a savore lenge kľapkinen. Soske kije kada dogeľa?

Nane phares te odphenel. O Roma našade buti. A te nane buti, nane love, našťik poťinen o khera a sa, so kija perel. Avka len čhivkeren avri andal o khera. Na-ačhel lenge nič aver, čak te džal kija peskere famel'iji, pro ubitovni, pre charita a sar imar nane kaj te džal, ačhen avri pre ulica.

Avel mange pre god'i, sar oda has pal e revolucija andro berš 1990. O Roma pes dena jekhetanes. Zathode but organizaciji, maškar len-de the e ROI (Romská občanská iniciativa). Has amen 11 amare bičha-

de (poslanci) andre ČNR (Česká národní rada). Kernas pes bare ak-ciji sar Romfest, Romane giľa, maj andro sako foros pes kernas fotba-lova turnaja. Zdžanas pes upre o Roma maj pal calo Čechi. Aľe kernas pes na čak zabavi a turnaja, aľe the o kurzi. Te lava Rokicaňate, Plžňate, Kutna Horate te tavel, te chulajinel anglo terne, aľe the pred-naški pal o drogi, „zásady první po-moci“, the aver. Aľe so has anglo Roma igen lačho the duležito – has len peskere zastupci andro komisi-ji. Amen Rokicaňate has jekh andro bitovo, aver has andre školsko the kulturno a trito andre komisija pro ochranu veřejného pořádku. Šaj pes phenel, hoj džanahas savorestar, so pes pro Roma kisitinel. Aľe so has angl'amende nekfeder, te amen has varesave problemi, vičinahas le starostas, kerahas zgeľi a odoj sa prekidahas.

Akana nane ňikhaj nič. Le Romenca ňiko navakerel. Nane amen lav ňikhaj a te pes vareso ačhel, či čačo vaj na, maj pes proci amenge keren demonstraciji. Naphenav, hoj savoro keras mištes. Ehin the maškar amende manuša, so pes na-ľikeren avka sar kempel, so amenge

keren bibacht the ladž. Aľe kajse manuša hin the maškar o gadže. Ko kerel namištes, či hino Rom vaj gad-žo, kamelas vaš oda te el trestimen. Pre ada hine o sudi the o phandle.

Te oda džala avka odijader, ta but Roma doperna avka, sar pre Sloven-sko anglo mariben, hoj peske ker-na dur le forostar chatrči a odoj dživna.

Aľe the amen mušinas vareso te kerel, hoj avka te nadoperas. O ter-ne mušinen te sikhľol. Imar cikno-varbatar kempel te ľidžal le čha-ven kij'oda, hoj te sikhľon, te phiren andro školi a te dosikhľon. Te na denašen, sar akana but keren. Bar-čak hoj len te el varesavo lačho re-meslos. Akana hin čepo murara, za-mečňika the aver profesiji. Te ena avri sikhade, ta len ela bareder možnosca te arakhel peske buti. A te le manušes ehin lačhi buti, ehin the love a šaj dživel peske miš-tes. Kada perel the pro čhaja. The jon kamenas te el avri sikhade sar prodavački, kucharki, čišnički, the aver džuvľikane remesla.

Mindig amenge kada nadodžala, ta dživaha furt sar nekbareder čor-ingara a anglo gadže avaha kola nekostatneder. **Andrej Giňa**

Co bude dál?

Během své práce se dostanu do mnoha měst a vesnic. Potkávám se s Romy, bavím se s nimi a vidím, že se jim žije den ode dne hůř. Znáám spoustu takových, kteří si mohou dovolit jen jedno jídlo denně. Tak mě napadá, že po revoluci jsme všichni čekali, že se nám bude dařit líp. Ale jak se zdá, to se nestalo. Ted' spíš říkáme, že je to naopak. Gádžové nemůžou nás Romy ani vidět. Jakmile se něco stane, hned proti nám dělají demonstrace, funkcionáři z Dělnické strany dávají na veřejnosti najevo svou nenávist vůči Romům a všichni jim za to tleskají. Proč k tomu dochází?

Na to není těžké odpovědět. Romové ztratili práci. A když není práce, nejsou ani peníze. Nemají z čeho platit bydlení a vše, co k tomu patří. Tak se stane, že je z bytu vyhoďí. Nezbyde jim nic jiného, že jít bydlet ke svojí rodině, po ubytovnách nebo na charitu, a když už není kam jít, zůstanou na ulici.

Přemýšlím o tom, jak to vypada-lo po revoluci v roce 1990. Romové drželi spolu, zakládali mnoho orga-nizací, mezi nimi byla i Romská ob-čanská iniciativa (ROI). Měli jsme jedenáct našich poslanců v České

národní radě. Pořádaly se velké akce jako Romfest, Romská píseň, téměř v každém městě se konaly fotbalové turnaje. Sjížděli se na ně Romové z celých Čech. Nepořádaly se jen zá-bavy a turnaje, ale i vzdělávací kur-zy. Pomatuju si, že u nás v Rokycanech, v Plzni a Kutné Hoře byly kur-zy vaření a hospodaření pro mladé, ale také přednášky o drogách, zása-dách první pomoci a jiné. Ale co bylo pro nás velice dobré a prospěš-né, měli jsme své zástupce v různých komisích. V Rokycanech jsme měli jednoho člověka v bytové komisi, druhého ve školské a kulturní komi-si a třetího v komisi pro ochranu ve-řejného pořádku. Dá se říct, že jsme tak věděli o všem, co se na Romy chystalo. Ale úplně nejlepší bylo, že když se objevily nějaké problémy, pozvali jsme starostu, udělali jsme schůzi a tam se problémy řešily.

Dnes ale nikde nic – s Romy ni-kdo nemluví. Svůj názor nemáme kde říct, a když se něco stane, ať už je to pravda nebo ne, hned proti nám dělají demonstrace. Netvrdím, že děláme všechno správně. Jsou mezi námi bohužel takoví, kteří se ne-chovají tak, jak se sluší, a dělají nám tím ostudu. Ale takoví lidé jsou

i mezi gádži. Kdo se nechová podle zákona, ať je Rom nebo gádžo, měl by za to být potrestán. Na to tu máme soudy a policii.

Když to takhle půjde dál, mnoho Romů se dostane do situace, jaká byla před válkou na Slovensku, bu-dou si stavět chatrče někde daleko za městem a tam bydlet.

Je jasné, že my taky musíme něco dělat, abychom tak nedopadli. Mla-dí se musejí vzdělávat. Už od malič-ka musíme vést děti k tomu, aby se učily, chodily do škol a taky je do-končily. Aby ze škol předčasně neu-tíkaly, tak jak se to dnes často děje. Aby měly přinejmenším nějaké dob-ré řemeslo. Slyšíme všude kolem, že dnes chybí zedníci, zámečníci a dal-ší manuální profese. Když budou vy-učení, budou mít větší možnost na-jít si práci. A když má člověk dobrou práci, má i peníze a může si spoko-jeně žít. To platí i pro děvčata. I ony se mohou vyučit jako prodavačky, kuchařky, číšnice a další profese.

Dokud nám to ale nedojde, bude-me žít pořád jako největší chudáci a v očích gádžů budeme ti nejpo-slednější z posledních.

Andrej Giňa

přeložila Martina Vyziblová

Roma Inspiration: Ivan Kandráč

Proč ses rozhodl studovat zrovna sociologii? Kdy jsi na školu nastoupil a s jakým cílem?

Abych to upřesnil: studuji na Fi-lozofické fakultě sociální práci na katedře sociologie, andragogiky a kulturní antropologie. Sociologie je jeden z předmětů, který mě vel-mi zajímá a budu se snažit v to-mto oboru pokračovat. Zaujalo mě zkoumat sociální život jednotliv-ců, skupin a společností, ale také výzkum sociálních faktů, sociál-ních změn.

Jsem v prvním ročníku, takže uvidíme, jak to půjde dál...

Nastupoval jsem s cílem dokázat sám sobě, že to dokážu.

Jak dlouho pracuješ v organiza-ci Člověk v tísni a jaké zkušenosti jsi nasbíral?

Ve zmíněné organizaci pracuji již sedmým rokem. Díky skvělé-mu řediteli a týmu, se kterým pra-cuji, jsem opravdu nasbíral mno-ho zkušeností, to máte pravdu. Ale asi by to bylo na dvě normostrany (*smích*)... Ale rád bych se podělil o to, co jsem se naučil... Ovládat se, když hovořím s rasisty! Podívat se na problém z více stran, nedělat rychlé rozhodnutí, ale spíše se nad věcí zamyslet. Spíše se podívat do svého vnitřního nastavení a změn-it něco tam. To bylo to nejtěžší. Vynikající zkušeností bylo Mezi-

národní školení ROMED, účastni-lo se ho šestnáct různých států. Jde o evropský výcvikový program pro mediátory Rady Evropy ve spolu-práci s Evropskou komisí. Spadá k programům zaměřeným na ře-šení romské problematiky napříč Evropou.

V České republice má projekt na starost občanské sdružení RO-MEA. Díky školení ROMED jsem absolvoval setkání Romů i z jiných evropských států v Bruselu. Moh-li jsme si tak navzájem předat své zkušenosti.

SocioFaktor: Další vynikající zkušenost s kolegou Danem Topin-

Pokračování na str. 6

Prethodžipen – překladatelský seminář

V Rokycanech se konal za účasti desítek překladatelů a romistů I. Překla-datelský workshop. Akci uspořádal Ústav translatologie Filozofické fa-kulty Univerzity Karlovy v Praze.

Zástupce ústavu PhD.Tomáš Svoboda seznámil přítomné s projektem Prethodžipen, který má za cíl obohatit úroveň překladu z romštiny do čes-kého jazyka a naopak.

Ruben Pellar z Prahy, známý romista a překladatel, se zabývá soudní-mi kauzami. Zastupuje Romy, kteří neznají český jazyk a složitost soud-ních projednávání. Přítomné účastníky seznámil se složitostí této proble-matiky a svými zkušenostmi z překladatelské praxe.

O uměleckém překladu poezie a literatury hovořila Alena Scheinosto-vá, romistka a novinářka.

Paul Öfner z Nizozemí hovořil o svých zkušenostech s Romy, dlou-há léta žil mezi romskou komunitou v Holandsku, naučil se jejich jazyk a pomáhal jim s vyřizováním jejich žádostí o pobyt a s korespondencí s úřady.

Známy etnolog a učitel romského jazyka Zbyněk Andrš seznámil pří-tomné účastníky s překladem romských lidových písníček, biblických textů a umělecké prózy.

Na akci nechyběl prostor pro autorské čtení. Svá díla předvedli Iveta Kokyová, romská spisovatelka, Andrej Giňa, nestor romské literatury u nás, student Univerzity Karlovy Michal Mižigár, olašský student teolo-gie a učitel náboženství Milan Stojka z Nového Města nad Metují a další.

Na závěr workshopu Prethodžipen, který se konal v prostorách Evan-gelického farního sboru, vystoupila romská hudební skupina Le čhavendar pod vedením Jana Duždy.

Jan Horváth

Amari romaňi čhib barol

Rokicaňate pes zgele buter manuša, so irinen romanes the keren buti per-dal romaňi kultura.

Ajse manuša, save hin Ruben Pellar, Zbyněk Andrš, Alena Scheinos-tová, Lada Viková, Jan Horváth, Andrej Giňa the aver, vakerenas pal peskeri buti – sar chudle te irinel pre romaňi čhib.

O Ruben Pellar šigitinel kole Romenge, save nadžanzen mištes čechiko čhib. Phirel lenca pro sudi the prethovel čechika lava andre romaňi čhib.

O Zbyněk Andrš, hirešno manuš, so but berša kerel buti perdal romaňi kultura, amenge sikhavelas, sar pes prethovel o romane giľa andre čechi-ko čhib.

O Paul Öfner andalo Holandsko vakerelas, sar jov pes sikhad'as te del duma romanes. But berša šigitinelas kole Romenge, save avile andro leske-ro them the nadžanenas e oficialno čhib. Dživelas maškar o Lovara, sikhľo-las lengeri čhib the šigitinelas lenge, sar so te kerel peskere pharipenca.

Paľis ginenas o autora, so irinen romanes. Peskeri buti amenge sikhavenas Iveta Kokyovo, Andrej Giňa, Michal Mižigár, Milan Stojka the aver.

Pro agor savorenge giľavenas o terne čhave Le čhavendar Rokicaňatar šukar romane giľora.

Jan Horváth

Džanes romanes 14

Dnes si pojmenujeme názvy dnů, měsíců a svátků:

pondzelkos	pondělí
ftorkos	úterý
streda	středa
štvarťkos	čtvrtek
paraščovin	pátek
sombat	sobota
kurko	neděle
jekh kurko	jeden týden
duj kurke	14 dnů
trin kurke	tři týdny
čhon	měsíc
jepaš berš	půl roku
berš	rok
purano berš	starý rok
nevo berš	nový rok
oka berš	minulý rok
januaris	leden
februaris	únor
marcos	březen
april'is	duben
majos	květen
junis	červen
julis	červenec
augustos	srpen
septembris	září
oktobris	říjen
novembris	listopad
decembris	prosinec
inepa/ inepi	svátky
e Patrad'i	Velikonoce
e Bari rat	Velká noc
e Karačoňa	Vánoce
e Viľija	Štědrý den
Maškarthemutno romano d'ives	Mezinárodní den Romů

Jan Horváth

Markus Pape: Ve Vídni pojmenovali náměstí po Ceije Stojce. I v jiných zemích takto uctili památku Romů.

V polovině září dostalo náměstí ve vídeňské čtvrti Neubau jméno po své slavné a nedávno zemřelé obyvatelce Ceije Stojce. Romce, která přežila tři koncentrační tábory, léta po válce ještě kočovala a živila se prodejem koberců. Koncem osmdesátých let zveřejnila svou autobiografii s názvem „Žijeme ve skrytu“, kterou dvacet let poté sdružení Romano džaniben ve spolupráci s nakladatelstvím Argo vydalo v češtině. Časem se stála známou spisovatelkou, malířkou a nakonec i ministrem jmenovanou čestnou profesorkou.

V rámci „svěcení“ náměstí se konala slavnost před kostelem, do kterého pravidelně chodila na mši. Příbuzní Ceiji Stojky četli z jejích knih a hráli romské písničky, děti si mohly vyrábět masky.

Uctění Romů v jiných zemích

V rakouské metropoli už v roce 2001 vznikly Romské náměstí (Roma-Platz), Sintska ulice (Sintiweg) a ulice Lovarů (Lovaraweg) u břehu Dunaje, kde před válkou často stály vozy kočujících koňských handlířů. Tamní hostinec byl známý tím, že si ho Romové často pronajímali pro své oslavy a slavnosti.

Ve více francouzských městech najdete ulice Djanga Reinhardta, slavného romského – manušského jazzového kytaristy. V Brestu pak „rue Matéo Maximoff“, pojmenovanou po kotláři a prvním kalderašském spisovateli.

V západopolském městě Poznani zase mají ulici Papuzsy, což je přezdívka legendární romské spisovatelky Bronislawy Wajse, jejíž životní příběh se stal předmětem dvou filmů polských režisérů.

Německo názvy některých svých ulic připomíná většinou oběti nacismu, v Hannoveru třeba ulici Johanna Trollmanna, bývalého německého mistra v boxu. Titul, který v roce 1934 právem získal, mu nacisté vzápětí neoprávněně vzali. Poté, co se jako voják wehrmachtu vrátil zraněný z fronty, byl zavlčen do koncentračního tábora a tam dozorcem nakonec ubit k smrti.

I neznámí Romové jsou připomínáni

Ulice v Německu však neunesou jen jména známých romských osobností, které něčím vynikaly. Tak například severoněmecké město Oldenburg má už přes dvacet let Ulici rodiny Mechauovy, která byla skoro celá vyvražděna v Osvětimi. Nacistický lékař Josef Mengele se zajímal o jejich oči.

V Kolíně nad Rýnem zase narazíte na ulici Laubingerové, pojmenovanou po zcela neznámé kolínské dívce, zavražděné nacisty za druhé světové války. Jihoněmecké město Ulm zase ctí památku Williho Ecksteina pojmenováním ulice po něm. Jeho rodina živila se hudbou kočovala, a když se svou maringotkou zrovna stála v Ulmu, Willi se narodil v tamní nemocnici. Ve věku 11 let zemřel v Osvětimi.

V západoněmeckém městečku Grevenu to byli žáci místního gymnázia, kteří v rámci školního projektu pátrali po osudech místních obětí nacismu a navrhli městu vyvěsit pamětní desku sintske dívky Margot Krause a její matce. Město to zamítlo, ale místo toho po nich pojmenovalo dvě nové ulice.

Letos na jaře východoněmecké město Magdeburg pojmenovalo ulici názvem dětské knihy Grete Weisskopfově o romských obětech nacismu: Ede und Unku Weg, což byly přezdívky mladé německo-romské dvojice. Román byl přeložen i do češtiny, dnes se dá najít už jen v knihovnách anebo antikvariátech pod názvem „Eda a Unku“.

V Česku chybějí

V 19. století třeba v Teplicích anebo v pražském Židovském městě ještě existovaly oficiálně „Cikánské ulice“. Spousta českých ulic byla před sto lety pojmenovaná po různých národech. To, že mezi nimi od doby nacismu už není Německá ulice, se dá pochopit. Fakt, že komunisté nemohli ani jednu ulici pojmenovat po Romech, když třeba běžně narazíte na Chodské ulice, naznačuje, že ani komunisté je nepovažovali za rovnocenné občany, kteří by si zasloužili to samé jako ostatní občané.

Otázce, zda je v Česku ulice pojmenovaná po Romovi, by se mohl věnovat zvláštní průzkum. Zatím se zdá, že pokud taková je, ani její obyvatelé nemají tušení, že byla pojmenovaná právě po Romovi.

Nejbližší k tomu, aby po něm v Česku byla pojmenovaná ulice, by snad mohl mít bývalý vězeň koncentračního tábora Lety a „černý partyzán“ Josef Serinek, jenž zemřel v roce 1974. Letos vyjde jeho dvoudílná biografie psaná historikem Janem Tesařem.

Jenže, kdo se o to postará? Navrhovat pojmenování ulice po někom může každý. Romských obětí nacismu byly jen z českých zemí tisíce. Jejich jména poskytují publikované seznamy vězňů z táborů Osvětim-Březinka, Lety u Písku a Hodonín u Kunštátu. Zkusme s tím něco udělat.

text: Markus Pape
foto: Lukáš Houdek (2009)

Cikánský mýtus – řemesla

Milí čtenáři, vítám Vás v třetím obrazovém putování po výstavě Cikánský mýtus. Dnes máte možnost vidět dobové pohlednice s tématem řemesel.

Nejstarším řemeslem, kterým se Romové živili po staletí, bylo kovářství. Romové pracovali archaic-

kým způsobem, který si přinesli z Indie. Při práci seděli na zemi. Dnes se věnuje kovářství pouze několik Romů, zaměřují se především na výrobu uměleckých předmětů.

K dalším důležitým zdrojům obživy patřilo kotlářství či korytářství.

Některé skupiny Romů se zabývaly koňským handlířstvím.

Další významnou oblastí bylo provozování zábavních podniků či předvádění cvičené zvěře. Nelze určitě také opomenout hádání z ruky.

Lenka Grossmanová,
Muzeum romské kultury

Romští kováři, Podkarpatská Rus, 1928.

Ze sbírky Muzea romské kultury

Roma Inspiration: Ivan Kandráč

Dokončení ze str. 5

kou, kterému jsem pomáhal jako terénní pracovník s evaluací na Přerovsku.

Souvisí nějak tvoje práce terénního pracovníka s tím, že jsi šel na sociologii?

To je pro mě zvláštní otázka. Protože mám podporu od Richarda Kořínska, mého ředitele, kterého tímto zdravím, se slovy „zkus to“. A já to chci zkusit, abych jemu a dalším dokázal, že to nevzdávám a samozřejmě, že se to odrazí i v mé pracovní pozici, ale hlavně to dělám pro sebe.

Na stránkách Roma Inspiration a u sebe na facebookové stránce se prezentuješ jako hudebník. Co pro tebe znamená hudba a jaké jsou tvoje hudební zkušenosti? Živíš se hudbou nebo je to jen způsob, jak se odreagovat po těžké práci v terénu?

Maminka pocházela z muzikantské rodiny. Můj otec je muzikant, takže mám k muzice opravdu velmi blízko. Ale takovou tu základní průpravu mi dal můj bratranec Rašaj, se kterým jsem hrál a hraju dodnes v různých tělesech. Black Trip, Imperio, Triangl Band nebo různá setkání, ale vždy spolu. Je jako můj starší bratr. Konkurence je velká, takže abych se živil pouze muzikou není asi reálné. Zas takovej muzikant nejsem, hahaha. Muzika je se mnou stále při odpočinku, lásce, radosti, ale i smutku. Je to můj život.

Proč si říkáš „Španěl“? Máš nějaké zkušenosti se Španělskem nebo tam máš nějaké kořeny?

Za to může můj bratranec Roman Lacko alias „Rašaj“, hahaha. Mimochodem, vynikající muzikant. Je to už 16 let, co jsme zpívali španělskou píseň na zahrádce jednoho luxusního baru v Přerově. Přišla starší dáma v krásném klobouku, které

se to nesmírně líbilo a navíc, tu píseň znala a začala se mnou hovořit španělsky. Po delší konverzaci pochopila, že Španěl asi nebudu, tak mi řekla, že tak aspoň vypadám a navíc jsme si s bratrancem velmi podobní. Od té doby mi to zůstalo.

Jaký je tvůj názor na to, že romština by se měla vyučovat na českých školách?

Učím externě romštinu na Vyšší odborné škole Caritas v Olomouci, již druhým rokem. Takže můj názor je: vyučují se i jiné jazyky než čeština, proč ne romština?

Čím se zabýváš na sociologii? Jaké je téma tvého výzkumu a proč zrovna toto?

V podstatě je to sociální práce...

Co bys doporučil lidem, kteří neví, čím se v životě mají zabývat?

To je velmi těžká otázka... vše má mít svůj smysl.

Být nekompromisní ke studiu. Já vím, že milujeme své děti nade vše. Ale právě proto je důležité myslet na budoucnost. Vždyť skončit základní školu a jít na Úřad práce je tak jednoduché. Dejme jim šanci stát se úspěšnými a nedovolit, aby propadli drogám či jiným patologickým jevům. Co může být lepší, než vidět své dítě zdravé, chytré, vystudované, které vám děkuje za to, co jste jako rodič pro něj udělali.

Spousta Romů považuje život v systému za cizí. Jak je, podle tebe, možné Romy, kteří si svoje místo v dominantní kultuře ne našli, zaujmout a dát jim impuls vstoupit do „hry“ a být lepší než většina?

Dobrá zpráva je, že vše je možné překonat. Ale jen v případě, že jsme si vědomi našich nedostatků či omezení. Pak je tedy možné, abychom je změnili.

Vidím však zádrhel v tom, že jména zpočátku narážíme na to, že jednoduše nevíme...

Kolik Romů žije svůj sen? Kolik lidí zná tyto osobnosti nebo je má vedle sebe? Málokdo je zná a proč? Stydí se? Nechtějí mít nic společného s ostatními Romy? Myslí jen na sebe? Myslím si, že kdybychom takové lidi znali... někoho, kdo nám nastaví to pomyslné zrcadlo a dá nám zpětnou vazbu, poradí či povede... Proč by to měl dělat někdo jiný než Rom? Vždyť je jedním či jednou z nás. Najednou bychom věděli to, co nevíme... Tak bychom se to něco ve svém životě pokusili změnit. Po touze směřovat k lepšímu životu. Jaký tu chceme žít. Ale také na druhou stranu nám někdo tu šanci musí nabídnout. Abychom to mohli zkusit – žít život svých snů. A kdo chce žít životem svých snů, tu šanci využije.

Jenže nic není tak jednoduché, jak se zdá. Díky okolnostem, se kterými se setkáváme dnes a denně, je to pro nás Romy dvakrát těžší dokazovat svoji snahu.

rozhovor vedl Sabir Agalarov
foto: archiv Ivana Kandráče

Anketní otázka

V případě, že se Česká republika ocitne ve válečném ohrožení, cítí Romové odpovědnost aktivně bránit svobodu a suverenitu českého státu?

Antonie Burianská

Vítkov, místopředsedkyně Strany rovných příležitostí

Bránit ČR! No samozřejmě, je to naše země, tady jsme se narodili, naši předkové se zde narodili, tak jako naše děti – naše budoucnost se tu rodí. Je to povinností každého občana ČR bránit svou zem, a proto všichni bojeschopní muži by měli bránit svou zem, bez rozdílu barvy pleti, národnosti a náboženství.

Bc. Tomáš Ščuka

stážista v Evropské Parlamentu pod Progressive Alliance of Socialists and Democrats (S&D), Working Group on Extremism, Populism, Nationalism and Xenophobia

Romové žijící v České republice by nepochybně měli cítit a mít odpovědnost bránit svobodu a svrchovanost Českého státu. V této zemi jsme se narodili a žijeme tu společně s majoritou. Společné hodnoty bychom tedy měli sdílet a brát se za ně stejně jako ostatní občané Evropského společenství. Bránit svobodu a lidská práva v demokratické společnosti vnímám prostě a jednoduše jako morální povinnost každého jedince, který je součástí takového společenství. A to i přes lhostejnost státu k nárůstu pravicového extremismu a jeho vlivu na vyšší společenské napětí mezi majoritou a romskou menšinou. V neposlední řadě i fakt, že se tu my jako Romové někdy cítíme jako občané druhé kategorie.

Pokud by, nedej bože, taková situace nastala a Česká republika se ocitla v ohrožení, jsem přesvědčen, že by Romové Českou republiku aktivně bránili a ukázali by tak celé Evropě své bohaté morální citění k druhým. Nezadatelná lidská práva daná od Boha by měl totiž chránit naprosto každý!!!

Dušan Bikár

Brno, duchodce

Kdyby byla Česká republika ve válečném ohrožení, cítili by Romové odpovědnost bránit svobodu a suverenitu českého státu? Já osobně jsem se narodil v České republice, a i když mám romský původ, cítím se být českým občanem. Pokud by mě Česká republika požádala o pomoc při obraně země, osobně bych jistou odpovědnost cítil. Co se týče všech Romů si ovšem nejsem jistý. Myslím si, že pokud by Česká republika vstoupila do válečného konfliktu, většina Romů by se snažila z České republiky utéct do jiné země. Vzhledem k tomu, že mají Romové špatné zkušenosti z minulosti (romský holocaust), snažili by se co nejrychleji utéct do bezpečí. Při posledním sčítání lidu se mnoho Romů nepřihlásilo k romské národnosti, myslím si, že to bylo právě ze strachu před perzekucemi v případě válečného konfliktu.

Filip Schneider

Praha, student sociální a kulturní ekologie a obecné antropologie na Univerzitě Karlově, člen předsednictva Mladých zelených

Válka se dnes vede jinými cestami než před padesáti lety, s rozvojem nových technologií vyžaduje stále méně mužů přímo v poli. Kdyby však bylo ohrožení takové, že by mu naše profesionální armáda nebyla schopná čelit, mám za to, že by bylo morální odpovědností každého bojeschopného občana České republiky bránit svoji vlast a chránit bezpečí svých rodin. Mně samotnému je ta myšlenka nepříjemná, zbrání se štítím, rád bych však čtenářům doporučil k četbě Čapkovu Matku (na webu Městské knihovny v Praze je ke stažení zdarma), která se morální odpovědností obrany vlasti zabývá. Nezáleží na tom, odkud pocházíme a jakou barvu kůže máme, tahle země patří nám všem, žijí zde rodiny nás všech a my všichni máme odpovědnost je bránit.

Ján Cverčko

Liberec, člen Asociace aktivistů za Liberecký kraj

Na tuto otázku velice rád odpovím. Romové by určitě měli bránit Českou republiku. Možná se ptáte proč? Když je tolik nenávisť ze strany majority vůči Romům. Jistě jste si všichni všimli, jaká nálada panuje ve společnosti. Někteří jsou přívrženci sankcí vůči Rusku, protože porušilo mezinárodní právo a zabralo část svobodné země jako je Ukrajina. Další část občanů je na straně Ruska. Jak je vidno, ze strany Ruska došlo k agresi na svobodnou zemi.

Tudíž Evropská unie společně s USA uvalila na Rusko sankce, a dle mého názoru to nic neřeší. Uvědomme si, že pomalu a jistě přebírají moc Banderovci, tudíž neonacisté a pro nás je to obrovská hrozba, kdyby se tento problém dostal i do Čech. Romové by měli bránit svobodu a hlavně postavit se na stranu míru a být nápomocni, aby vůbec k žádné válce nedošlo. Účastnit se demonstrací na podporu míru by mělo být pro nás důležitým aktem svobody. Romové by měli bránit své domovy a hlavně své rodiny. Je to i naše země a to nikdo nemůže popřít, protože velkou měrou jsme se zasloužili o rozvoj země. Dle mého osobního názoru, by měli Romové hájit svobodu a suverenitu České země už jen kvůli našim předkům, kteří bránili zemi ve 2. světové válce. Dokázali nemožné, a to, že jsme se stali součástí společnosti, protože historie říká, nikdy jsme nebyli součástí společnosti. Máme možnost svobodného rozhodování o naší budoucnosti a toto právo bychom si neměli nechat vzít novodobými nacisty.

Matěj Šarközi

Písek, duchodce

V roce 1967 jsem narukoval, jak se s oblibou říkalo k plnění své vlastenecké povinnosti. Sloužil jsem prvním rokem a Československo přijela „osvobodit“ vojska Varšavské smlouvy v čele se Sovětským svazem od údajné kontrarevoluce.

V těch pohnutých dnech jsme byli odhodláni udělat cokoli v čele se Sovětským svazem od údajné kontrarevoluce. V těch pohnutých dnech jsme byli odhodláni udělat cokoli v čele se Sovětským svazem od údajné kontrarevoluce. V těch pohnutých dnech jsme byli odhodláni udělat cokoli v čele se Sovětským svazem od údajné kontrarevoluce. V těch pohnutých dnech jsme byli odhodláni udělat cokoli v čele se Sovětským svazem od údajné kontrarevoluce.

Po Sametové revoluci se nestačím divit, jak nás Romy česká společnost vnímá. Dle masmédií jsme lidé, kteří nikdy nic dobrého pro tuto zemi nevykonali. Jsme nepřízřusobiví, zneužíváme sociální systém, daňový poplatníci se mohou roztrhat, aby nás uživil. Prostě jsme pro Českou republiku bez výjimky přítěží a bylo by nejlépe, kdybychom někam odjeli a už se nikdy nevrátili. Hovořím nyní za sebe, nikdy jsem nezneužíval sociální systém této společnosti, celý život jsem pracoval bez jediné absence a považuji to za naprosto normální věc. V současné době již jsem ve starobním důchodu. Pokud by bylo potřeba jakkoliv pomoci zemi, ve které žiji a již považuji za svůj domov, jsem ochotný položit život.

Milan Pospíšil

Praha, tajemník Rady vlády pro národnostní menšiny

Myslím, že by to bylo podobné jako u jiných lidí: Někdo by cítil povinnost aktivně bránit svobodu a udělal by to jaksi „samozřejmě“, někdo by se bál, ale měl by pocit, že „se to má“ a někomu by to bylo jedno. V tomhle je podle mě lidský rod jen jeden, byť některé národy dávají patriotismus víc najevo.

Erika Fečová

Praha, zpěvačka

Můj názor je, že by měl každý člověk vzít odpovědnost sám na sebe a bránit stát tak, jako by byla ohrožena jeho nejbližší rodina a nezáleží na barvě pleti ani náboženském vyznání. Bůh nám dal svobodnou vůli, tudíž je na každém občanovi ČR, jak se k situaci postaví. Já a moje rodina budeme bránit svoji vlast, protože mi poskytla možnost se vzdělávat a žít v míru. Pokud by byl náš stát ohrožen, bude mou povinností se prát za lepší zítřky a vrátit tak zpět to pohodlí, na které jsem zvyklá.

Milan Ščuka

Roudnice nad Labem, podnikatel

Samozřejmě, že ano, jsme součástí České republiky. Mnoho Romů odsloužilo povinnou vojenskou službu, mnoho Romů, co já znám, jsou důstojníci, praporčíci, a je mezi námi i mnoho vojenských expertů pod záštitou OBSE. Armáda měla také vojenského romského prokurátora. Stoprocentně budeme bránit Českou republiku, to je naše rodná země, tady jsme doma.

Aktivní záloha Armády ČR. Co to je?

Armáda není vůbec zajímavá, není „sexy“ a je nebezpečná, je tam určitě samý skinhead a vyšinutý patriot. Tak uvažuje mnoho členů českých minorit. Také si to myslíte? Ano, na první pohled se zdá, že máte pravdu. Přesně tohle jsem si myslel i já. Rozhodl jsem se ale udělat svůj vlastní sociologický experiment a jedny prázdniny jsem nevěnoval italským plážím, ale nastoupil do Vyškova na šestitýdenní základní vojenský výcvik. „Co to tady rekrutujeme?“ zařval svým hromovým hlasem rotmistr Paul, když si přečetl moje jméno. „Chlapče, buď soustředěný a buď zdrav. V civilním životě si budeš muset dávat rozkazy sám,“ loučil se se mnou stejný rotmistr po šesti týdnech. Naše rota se skládala ze třiceti záložků, z nichž jedna třetina byla z města a ostatní pocházeli z moravských vesnic. Každý přišel do záloh z jiného důvodu. Někdo zde viděl možnost projít do profesionální armády (většinou se to podařilo), někdo přišel posílit mužnost a sebevědomí, jiní zde realizovali své patriotické citění a zbytek si přišel zkusit své dovednosti z počítačových stříleček a airsoftu.

Co jsem se v zálohách naučil a co jsem viděl? Viděl jsem, že stejně jako existují mýty o Romech, existují stejné mýty o vojácích. Není pravda, že jsou všichni pitomci. Přestože pár takových se zde najde, drtivá většina se dá považovat za zkušené a nadšené mistry svého umění. Řada instruktorů měla přímou zkušenost z misí v Iráku a Afghánistánu a s ochotou a bez předsudků se o ně dělila s námi. Veškerá praktická cvičení probíhala ve skvělém tempu. Díky tomu, že aktivní zálohy jsou složené z dobrovolníků, není zde žádná šikana. Všichni jsou zde z vlastního zájmu se něco naučit a získat důležité návyky. Když jsem vykonával základní výcvik, nebyl zde žádný Rom. Jediný etnický odlišný jsem byl já. Za největší přínos pro sebe považuji to, že jsem se naučil střílet a vstávat v sedm ráno. Oboje se může hodit. Kluci z mojí rotý dopadli různě. Někteří zůstali v armádě a dnes jsou roztroušeni různě po republice. Někdo nastoupil k policii ČR, někdo do vojenské policie. Ostatní jsou pořád v aktivních zálohách a jsou zaměstnaní v civilním sektoru. Špatné lidi jsem tam nepotkal.

Za jakým účelem jsou formovány aktivní zálohy? Na stránkách Ministerstva obrany se můžeme dočíst, že: „Aktivní záloha je součástí zálohy ozbrojených sil České republiky zřízené na základě branného zákona. Příslušníci Aktivní zálohy se několik týdnů v roce věnují vojenskému výcviku, ve zbytku času se věnují svému civilnímu povolání. Kombinují tak dvě kariéry – vojenskou a civilní.“ Dále armáda uvádí důvody jejich existence: „Aktivní zálohy jsou v případě potřeby a na základě rozhodnutí vlády nasazované do akce. Jejich typickými úkoly jsou pomoc při živelných pohromách a ostraha objektů důležitých pro obranu státu v případě zhoršení bezpečnostní situace.“

Armáda je prostor, který stejně jako každá jiná státní služba skýtá svým příslušníkům jistotu zaměstnání. Pro lidi, kterým je vojenské umění nějakým způsobem blízké, je tak ideálním prostředím pro osobní růst. Bohužel v současné době armáda nemá vypracované žádné programy orientované na lepší integraci Romů do svých řad. Podle slov tiskové mluvčí Ministerstva obrany Jany Zechmeisterové svoji neaktivitu v tomto směru argumentuje armáda tím, že: „Resort obrany ani u již přijatých vojáků ani civilních občanů nesleduje a neeviduje žádné menšiny, tedy ani romskou menšinu. Nikdo není vrámcí demokratických principů upřednostňován ani diskriminován.“

Nezbytným a jediným předpokladem pro vstup do armády je státní občanství ČR, plnoletost, výuční list a čistý trestní rejstřík. Podle Jany Zechmeisterové, i podmínky výběrového řízení, jako jsou testy fyzické zdatnosti, psychologické testy a motivační pohovor s psychologem, jsou pro všechny rovné.

Sabir Agalarov

O Roma vakeren

je pořad Českého rozhlasu určený pro Romy.

Jeho jednotlivé relace lze zpětně vyhledat v archivu textů na www.romove.cz

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram. 2, 4, 11, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 9, zast. Dětská nemocnice

Program na říjen–prosinec 2014

OTEVÍRACÍ DOBA V NEDĚLI PRODLOUŽENA DO 18⁰⁰ (poslední vstup v 17¹⁵)

VÝSTAVY

Století pohrom – století zázraků Rudolfa Dzurka
Uhrančivé skleněné mozaiky a sochy unikátního tvůrce (1941–2013) včetně zápůjček od soukromých majitelů. Rozsáhlá výstava bude instalována ve všech výstavních prostorách muzea. Na dlouhou dobu poslední příležitost vidět dílo uznávaného naivisty a nejúspěšnějšího romského výtvarníka u nás. Na převoz choulostivá křehká díla budou po skončení výstavy opět na desítky let uložena v depozitářích.

Místo konání: MRK

23. 10.–20. 3. 2015

AKCE

Mikroměsto

Série literárních čtení, která zavedou návštěvníky na místa spojená s historií brněnského „Bronxu“. Tentokrát se zaměříme na ukázky z literatury romské, židovské, hispánské a původních obyvatel Severní Ameriky. Bližší informace o programu budou uvedeny na webových stránkách Muzea romské kultury www.rommuz.cz.

Místo konání: vybrané historické objekty Cejlu a okolí

8. 11.

Dlouhá cesta domů – „Jsem Cikán a nestydím se za to,“ řekl ve filmu Dlouhá cesta domů bulharský chlapec a políbil svou francouzskou matku. Hrdina dokumentu Boryany Punchevy se diváky snaží přesvědčit, že v dnešní Evropě není místo pro nenávist a rasismus.

Dlouhá cesta domů/Bulharsko/2014/70 min.

Místo konání: Moravská zemská knihovna, Kounicova 3a, Brno

20. 11. v 18 hod.

Verdikt v Maďarsku

Tři roky sledoval štáb filmu Verdikt v Maďarsku soud se čtyřmi přívrženci krajní pravice, kteří byli obviněni ze série rasově motivovaných vražd šesti Romů, včetně dětí. Dopadení pachatelů trvalo více než rok, samotné projednávání případu se vleklo zejména kvůli nedostatku důkazů a zásadním pochybením policie. Díky neustálé přítomnosti kamer v soudní síni se režisérce Eszter Hajdú podařilo zachytit dramatický průběh ostře sledovaného soudního procesu. Verdikt v Maďarsku/Maďarsko, SRN/2013/108 min.

Místo konání: Moravská zemská knihovna, Kounicova 3a, Brno

11. 12. v 18 hod.

Slavnostní uvedení 20. ročníku recenzovaného časopisu Romano džaniben

Redakce časopisu zve na prezentaci obou letošních čísel, jež jsou věnovaná historii Romů na území Československa. Obě čísla jsou symbolickým dárkem pro prof. Ctibora Nečase, který loni oslavil významné životní jubileum. Veřejné uvedení jubilejního ročníku poskytne prostor pro setkání a debatu našich spolupracovníků, příspěvatelů, čtenářů i dalších zájemců o téma. Večer zpestří hudební vystoupení.

Místo konání: MRK

8. 11. v 17 hod.

Cena Muzea romské kultury

Každoroční ceremoniál, při němž muzeum oceňuje vybranou osobnost, která přispěla rozvoji romské kultury nebo muzea. Příjemný večer s romskou hudbou, drobným občerstvením a programem ušitým na míru oceněného. Aktuální podrobnosti vývoje volby oceněného sledujte na webových stránkách Muzea romské kultury www.rommuz.cz.

Místo konání: MRK

27. 11. v 17 hod.

Otevírací doba • po a so zavřeno • út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵ • ne 10–18, poslední vstup 17¹⁵

**www.romea.cz Informační
portál o všem, co se děje ve světě Romů.**

**Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury
České republiky**

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno:
název organizace:
adresa, PSČ:
e-mail: telefon:
počet objednaných výtisků:
způsob platby: ☐ hotově ☐ složenkou
☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:
☐ bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu:

Romano hangos, Bratislavská 65a, Brno 602 00.

Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100

cena předplatného pro rok 2014 je 280 Kč

**Adresa redakce
Romano hangos
a Společenství
Romů
na Moravě**

**Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz**

**číslo účtu:
27-488570217/0100**

DJANGO FEST

METRO MUSIC BAR, POŠTOVSKÁ 6 BRNO

19.11.2014

TOMÁŠ BOTLÓ

START 19:00 / VSTUP 170 Kč

IMPERIO CAMINANDO

TRINÁCTÝ ROČNÍK MULTIZÁNROVÉHO FESTIVALU
PŘIVÁŽÍ DO BRNA ŽHAVÉ RYTMY I NEŽNÉ MELODIE:
FLAMENCO CAMINANDO (PRAHA), ETHNO LATIN
GYPSY MUSIC IMPERIO (PŘEROV), POP JAZZ FUNK
ZPĚVÁK A HUDEBNÍK TOMÁŠ BOTLÓ (BRATISLAVA).

SRNM POŘÁDÁ
SPOLEČENSTVÍ ROMŮ NA MORAVĚ
ZA FINANČNÍ PODPORY
MINISTERSTVA KULTURY ČR
A STATUTÁRNÍHO MĚSTA BRNA

MINISTERSTVO KULTURY
B | R | N | O |

IQ Roma servis – jeden z vítězů Ceny občanské společnosti

Zástupci IQ Roma servisu 16. října obdrží cenu od předsedy EHSV Henriho Malosse.

Cenou občanské společnosti za rok 2014 se odměňují iniciativy organizací občanské společnosti a jednotlivců, jejichž smyslem je zlepšit hospodářské a sociální začlenění Romů. Cena, jež bude rozdělena mezi tři vítěze, má celkovou hodnotu 30 000 EUR. IQ Roma servis z České republiky je jedním ze tří vítězů. Další vybraní vítězové z 81 přihlášených z celé Evropské unie jsou Centrum pro udržitelný rozvoj ETP Slovensko a Archimandrita Athinagoras Loukataris z Řecka. Konečné pořadí vítěřů bude oznámeno 16. října na plenárním zasedání EHSV v Bruselu.

„Je skvělé být rozeznáván na evropské úrovni mezi organizacemi s mezinárodním vzhledem. Věřím, že naše organizace právem stojí mezi vítězi. Naši práci děláme poctivě, s pokorou, ve snaze naplňovat naši velkou vizi – důstojné uplatnění Romů ve společnosti,“ říká Veronika Vaňková, zástupkyně ředitelky IQ Roma servisu.

IQ Roma servis získal pozornost poroty díky svým úspěchům ve zlepšování aktivního začlenění romských občanů v české společnosti. A to i v mezinárodním měřítku. Jeho práce je organizována ve čtyřech hlavních programech. Program pro rodiny podporuje inkluzivní vzdělávání, péči o menší děti a dobrou kvalitu rodinného života. Program pro mladé propaguje důležitost vzdělávacích úspěchů tak, že mladým Romům pomáhá dokončit středoškolské a vyšší vzdělání a získat pracovní zkušenosti a podporu při vstupu do zaměstnání. Program pro dospělé usnadňuje romské komunitě řešení takových otázek, jako je zaměstnání, bydlení a dobré životní podmínky a problém etnické diskriminace. Program pro společnost se snaží vymýtit rasismus, diskriminaci a převládající stereotypy spojené s Romy.

IQ Roma servis byl založen v roce 1997 v Brně a pracuje pro Romy a s Romy. Každoročně pomáhá zhruba 2 000 lidí v Jihomoravském kraji. Získal již několik ocenění a v roce 2013 se stal Neziskovkou organizací roku, udělovanou Nadací rozvoje občanské společnosti. IQ Roma servis zaměstnává více než 50 lidí, z nichž se 30 % označuje za Romy.

Účelem Ceny občanské společnosti, již uděluje Evropský hospodářský a sociální výbor v Bruselu, je ocenit či povzbudit konkrétní iniciativy a výsledky činnosti organizací občanské společnosti a jednotlivců, které výraznou měrou přispěly k podpoře evropské identity a integrace. Obecným cílem je zvýšit povědomí o přínosu, jež mohou mít organizace občanské společnosti a jednotlivci ve formování evropské identity a evropského občanství, a to způsobem, který podpoří společné hodnoty, o něž se opírá evropská integrace.

Nabídka inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%
žádosti o inzerci na mail: holomkova@srnm.cz